

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสภาวะสังคมปัจจุบัน สังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทำให้ลักษณะโครงสร้างต่าง ๆ ของสังคมและเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก ชีวิตความเป็นอยู่ถูกบีบคั้นและรัดตัวมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาในระบบโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคม ทำให้สตรีต้องก้าวออกมามีบทบาทในทางสังคมมากขึ้นและแตกต่างไปจากแบบสังคมไทยในอดีตไป สตรีเริ่มเข้ามา มีบทบาทและส่วนร่วมในการเป็นผู้นำทางสังคมมากขึ้น ทำงานเคียงคู่กับบุรุษและเริ่มเข้ามาสู่บทบาทภายในองค์กรต่าง ๆ ทางสังคมอย่างชัดเจนมากขึ้นนับแต่อดีต สตรีเคยถูกจำกัดบทบาทให้อยู่แต่ในบ้าน จึงด้อยโอกาสกว่าบุรุษ บุรุษจะเป็นผู้มีอำนาจและสิทธิเหนือกว่าสตรีเสมอ ดังคำเปรียบเทียบกับที่ว่า “ผู้ชายเป็นช้างเท้าหน้า ผู้หญิงเป็นช้างเท้าหลัง” สตรีมักไม่มีโอกาสเท่าเทียมกับบุรุษ ทั้งในด้านการศึกษา การประกอบอาชีพ การมีส่วนร่วมในสังคม การแสดงความคิดเห็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีบทบาทและอำนาจทางการเมือง สตรียังถูกมองข้ามกล่าวคือ ทักษะดี ค่านิยมของสังคมมักจะถือว่าผู้หญิงด้อยกว่าผู้ชาย ยกย่องความเป็นเพศชายอันเป็นสาเหตุก่อให้เกิดช่องว่างทางพฤติกรรมทางการเมืองระหว่างเพศ การเมืองการปกครอง นับแต่สมัยโบราณมาไม่เปิดโอกาสให้สตรีเข้ามา มีบทบาททางการเมืองได้ เช่นเดียวกับบุรุษ สตรีไทยถูกจำกัดบทบาทสิทธิและเสรีภาพบางอย่างให้อยู่ในวงแคบ ๆ ประกอบกับขนบธรรมเนียม ประเพณี และความเชื่อ นิยมให้สตรีเก็บตัวอยู่แต่ในบ้านดูแลครอบครัว ทำหน้าที่ปรนนิบัติพ่อแม่และสามี ซึ่งนับเป็นความไม่ยุติธรรมต่อสตรีที่ได้สั่งสมมานานจนกลายเป็นค่านิยมของสังคม (สมยศ เชื้อไทย, 2546 : 90)

แต่เมื่อเวลาล่วงเลยมานา สังคมไทยได้เปิดโอกาสให้สตรีได้แสวงหาความรู้และแสดงความสามารถมากขึ้น สตรีได้เรียนรู้ถึงสิทธิและหน้าที่ของตนที่มีต่อสังคม และเริ่มมีบทบาทนอกบ้าน โดยการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ทั่วไป หลังการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองรัฐธรรมนูญ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระราชทานให้เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2475 ได้ประกาศสิทธิเสมอภาคทางการเมือง ระหว่างบุรุษสตรี เป็นครั้งแรก โดยสตรีไทยมีสิทธิในการออกเสียงและสมัครรับเลือกตั้งได้ ทั้งนี้ หมายความว่าสตรีก็เป็นพลเมืองคนหนึ่งของประเทศและเท่ากับเป็นการยอมรับว่า บุรุษ สตรี มีความเท่าเทียมกันทางการเมือง ซึ่งในปัจจุบันได้มีการพยายามให้สตรี

มีสถานภาพทางสังคมสูงขึ้น โดยจะเห็นได้ว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ได้ระบุถึงความเท่าเทียมกัน ระหว่างชายและหญิง ไว้ในมาตรา 30 ว่า “บุคคลย่อมเสมอกันทางกฎหมายและได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพราะเหตุแห่งการแตกต่างในเรื่องกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษา การอบรมหรือความคิดเห็นทางการเมือง อันไม่ขัดต่อบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้” (สมยศ เชื้อไทย, 2546 : 90)

การวางแผนพัฒนาประเทศ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-7 แม้จะประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่ง คือเศรษฐกิจของประเทศมีความเจริญก้าวหน้า ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น แต่ปัญหาในการกระจายรายได้ไปสู่ประชาชนไม่ทั่วถึงยังมีอยู่ โดยเฉพาะในระดับรากหญ้า ซึ่งได้ก่อให้เกิดผลกระทบในด้านอื่น ๆ ตามมาอีกมาก เช่น ยาเสพติด สิ่งแวดล้อม อาชญากรรม สภาพครอบครัวที่เกิดการแตกแยก สังคมเกิดความอ่อนแอ มีปัญหาอพยพย้ายถิ่น โดยเฉพาะการหนีสังคมชนบทไปสู่สังคมเมือง โดยการเข้าไปทำงานในภาคอุตสาหกรรม ปัญหาดังกล่าว พบว่าแนวคิดในการพัฒนาจะมุ่งสู่เฉพาะด้านเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียวนั้น ไม่เพียงพอ จำเป็นต้องมีการพัฒนาสังคมแบบบูรณาการควบคู่กันไปด้วย โดยการพัฒนาไปหลาย ๆ ด้านพร้อมกัน คือ ด้านสังคม การเมือง การศึกษา และวัฒนธรรม ที่สำคัญคือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้คิดเป็น ทำเป็น รู้จักตัดสินใจและแก้ไขปัญหาได้จากวิกฤตที่เกิดขึ้นทำให้รัฐบาลตระหนักถึงความจำเป็นในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้หันมาพึ่งตนเองได้อย่างเหมาะสมและมากที่สุดเพื่อมุ่งให้ครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) แต่อย่างไรก็ตามปัญหาต่าง ๆ ก็ยังไม่สามารถแก้ไขได้ทั้งหมด และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ที่เน้นมนุษย์เป็นศูนย์กลางของการพัฒนาและได้ปรับเปลี่ยนเป้าหมายการพัฒนาโดยได้น้อมนำหลักปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง” ตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งเป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และการปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐบาล จนถึงปัจจุบันแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) ก็ยังคงเน้นเรื่องคน และกระบวนการมีส่วนร่วม ซึ่งได้ให้ความสำคัญกับการจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง โดยในวิสัยทัศน์ของประเทศไทย คือ มุ่งพัฒนาสู่ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุข” (Green and Happiness Society) คนไทยมีคุณธรรม นำความรอบรู้ รู้เท่าทันโลก ครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติสุข เศรษฐกิจมีคุณภาพ เสถียรภาพและเป็นธรรม สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพและทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน อยู่ภายใต้ระบบบริหารจัดการประเทศที่มีธรรมาภิบาล ดำรงไว้ ซึ่งระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และอยู่ในประชาคมโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี (สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, 2544 : 37)

ปัจจุบันรัฐบาลได้ใช้นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อหวังจะกระตุ้นเศรษฐกิจ โดยให้ความสำคัญกับภาคการผลิต การค้า การบริการ และให้ประชาชนได้มีเงินหมุนเวียนในการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ และลดรายจ่าย ดังนั้นเพื่อสนองตอบนโยบาย รัฐบาลจึงได้มอบหมายงานให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมการพัฒนาชุมชน ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นตัวจักรสำคัญในการผลักดันนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และจากนโยบายของรัฐบาลที่จัดสรรงบประมาณหลายหมื่นล้านบาทลงสู่หมู่บ้านและชุมชน จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจและมีการติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องจากนักวิชาการและประชาชนทั่วไป ซึ่งจะมองว่าการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนอาจจะล้มเหลว เพราะประชาชนยังขาดศักยภาพในด้านความรู้ ด้านการจัดการ ประกอบกับการบริหารจัดการ โครงการในภาครัฐเองยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ อาจก่อให้เกิดการสร้างหนี้แก่ประชาชนโดยทั่วหน้าและกลายเป็นหนี้สาธารณะในที่สุด (กมลลักษณ์ คิชยนันท์, 2545 : 38)

จากการศึกษาและติดตามผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ 2545 ของสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พบว่าทุกกองทุนได้ดำเนินกิจการให้สินเชื่อแก่สมาชิกไปในทางสร้างอาชีพเดิมเป็นส่วนใหญ่ ส่วนการนำเงินไปประกอบอาชีพใหม่ยังมีไม่มากนัก และวัตถุประสงค์ในการจ่ายสินเชื่อของกองทุนนี้เป็นวัตถุประสงค์เพื่อการผลิตในภาคการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ ส่วนการชำระหนี้คั้นอยู่ในเกณฑ์สูง นอกจากนั้นยังส่งผลให้เกิดการใช้จ่ายเพื่อกระตุ้นการเจริญเติบโตในด้านเศรษฐกิจ ได้เป็นอย่างดี แต่ขณะเดียวกันจากการศึกษาของบัณฑิตอาสา โครงการกองทุนหมู่บ้านหลายหมู่บ้าน ก็พบปัญหาว่ามีความขัดแย้งของสมาชิกกับคณะกรรมการในประเด็นปัญหาการพิจารณาความเหมาะสมของวงเงินกู้ที่อนุมัติแก่สมาชิก (กมลลักษณ์ คิชยนันท์, 2545 : 52) และจากการประเมินผลของสถาบันการศึกษาเพื่อพัฒนาแห่งประเทศไทย กลับพบว่าเงินทุนที่หมุนเวียนจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีส่วนช่วยให้เกิดการหมุนเวียนเพื่อกระตุ้นให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจได้แต่ไม่ยั่งยืน และแนวโน้มประชาชนในหมู่บ้านจะมีหนี้สินเพิ่มขึ้น แต่รายได้กลับไม่เพิ่มขึ้นในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน เนื่องจากเงินกู้จำนวนหนึ่งไปใช้ในสิ่งที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ที่พบว่าสมาชิกกู้แล้วนำไปซื้อโทรศัพท์มือถือ จักรยานยนต์ โทรทัศน์ ตู้เย็น ซึ่งเป็นการลงทุนที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (วรารักษ์ สามโกเศศ, 2546 : 46) ปრაกฏการณ์ดังกล่าวตรงกันกับผลการศึกษาของบัณฑิตอาสา โครงการกองทุนหมู่บ้าน ที่พบปัญหา ด้านการใช้เงินกู้ไม่ตรงวัตถุประสงค์ของสมาชิก ซึ่งจากการใช้เงินกู้ผิดวัตถุประสงค์ดังกล่าว มีส่วนทำให้สมาชิกไม่สามารถสร้างรายได้เพียงพอที่จะชำระคืนนี้กองทุนได้ และจากผลการการศึกษายังได้พบว่า มีสมาชิกบางส่วนกู้ยืมเงินจากนอกระบบที่อัตราดอกเบี้ยสูงมาหมุนเวียนส่งชำระเงินกองทุน แล้วจึงขอกู้เงินจากกองทุน เพื่อนำไปส่งคืนให้เจ้าหนี้นอกระบบอีกทอดหนึ่ง เนื่องจากสมาชิกต้องการรักษา

เครดิตการกู้เงินว่าเป็นสมาชิกที่ไม่ผิคนัด แต่จากการกระทำดังกล่าวเปรียบเสมือนการถอยหลังเข้าคลองของการพัฒนาระบบเศรษฐกิจสังคมชนบท เพราะรัฐบาลได้กำหนดนโยบายกองทุนหมู่บ้านขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้ระบบของประชาชนในชนบท เพื่อให้เข้าสู่หนี้ในระบบที่อัตราดอกเบี้ยไม่สูง และปัญหาแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นของหนี้ค้างชำระ อาจส่งผลให้การดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านชะงักหรือถึงขั้นต้องล้มเลิกกองทุนหมู่บ้านในอนาคต

สังคมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว อันเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และความเจริญทางด้านเทคโนโลยีด้านต่าง ๆ เมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงไปสถานภาพและบทบาทของสมาชิกในสังคมก็มีการเปลี่ยนแปลงไปตามไปด้วย โดยเฉพาะสถานภาพและบทบาทสตรีในหลายสังคมก็มีการเปลี่ยนแปลงตามไปอย่างรวดเร็วเช่นกัน สตรีมีบทบาทมากขึ้นทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง สตรีมีความต้องการที่จะทำงานนอกบ้านมากขึ้นแทนที่จะทำหน้าที่เป็นแม่บ้านเพียงอย่างเดียวเหมือนในสังคมสมัยก่อน กล่าวคือ สตรีไทยจำนวนมากไปมีบทบาทในการศึกษา เศรษฐกิจ การอาชีพ สังคมและการเมืองเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้สตรีได้เข้าร่วมจัดตั้งกลุ่มหรือในรูปแบบสมาคมหรือชมรมต่าง ๆ เพื่อร่วมมือกันทำกิจกรรมหรือมีวัตถุประสงค์ในการทำงานอย่างใดอย่างหนึ่ง การรวมกลุ่มสตรีขึ้นแสดงให้เห็นว่าสตรีในสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงสถานภาพและบทบาทของตนทั้งภายในครอบครัวและที่เกี่ยวข้องกับสังคม

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีจำนวนกองทุนหมู่บ้าน 541 กองทุน ได้รับอนุมัติและโอนเงินทั้งหมด 541 กองทุน มีสมาชิกทั้งสิ้น 34,946 คน (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์, 2549) และตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นส่วนหนึ่งที่มีกองทุนหมู่บ้านจำนวน 25 กองทุน จากการติดตามประเมินผลโครงการของคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พบว่า กองทุนหมู่บ้านสามารถกระตุ้นการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ และพบว่ายังมีกองทุนอีก 3 ใน 4 กองทุนที่ต้องได้รับการพัฒนาไปสู่มาตรฐานที่สูงขึ้นในการพัฒนาดังกล่าวจำเป็นต้องพัฒนาทั้งทางด้านองค์ความรู้และด้านทักษะในการบริหารจัดการที่ดี ซึ่งกระบวนการพัฒนาจะต้องเป็นความร่วมมือของทุกฝ่าย เพราะปัจจัยที่ทำให้การบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองประสบความสำเร็จ คือความรักความสามัคคีของประชาชนในชุมชน ที่มีอยู่จะช่วยให้งานบริหารกองทุนหมู่บ้านประสบความสำเร็จได้และบรรลุวัตถุประสงค์ ประสพการณ์การรวมกลุ่มของชุมชนในด้านต่างๆ โดยเฉพาะการรวมกลุ่มทางองค์การการเงินในชุมชน เป็นปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่จะส่งผลต่อการบริหารเงินกองทุนได้ดี ผู้นำชุมชนไม่ว่าผู้นำทางการหรือผู้นำธรรมชาติ ควรจะเป็นผู้ที่มีความเสียสละ และทั้งสองผู้นำจะต้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันจะทำให้ประชาชนเกิดความเชื่อถือเป็นปัจจัยที่ทำให้การบริหารกองทุนหมู่บ้านไม่ประสบความสำเร็จคือ ความไม่ชัดเจนของเจ้าหน้าที่ของรัฐและความรีบเร่งจนเกินไปทำให้ชุมชนไม่มีความชัดเจน ไม่มั่นใจและจะเป็นปัญหามากกับชุมชนที่ไม่

มีประสบการณ์รวมกลุ่มทางการเงินในชุมชนมาก่อน ผู้นำที่ใช้อำนาจ และบริหารกองทุนให้กับกลุ่มญาติพรรคพวกของตน ยิ่งทำให้ชุมชนแตกแยกและมองไม่เห็นคุณค่าของเงินกองทุนหมู่บ้านที่จะเป็นไปตามอุดมการณ์ สมาชิกของชุมชนที่ไม่เป็นคนในพื้นที่ ทำให้คณะกรรมการกองทุนไม่มั่นใจในการที่จะปล่อยเงินให้กู้ยืมด้วยความที่ไม่คุ้นเคยกันมาก่อน สมาชิกมีการศึกษาหลายระดับแตกต่างกันไป ความคิดย่อมแตกต่างกันด้วย (ซินดี เจ้าแก้ว และคณะ, 2544 : 3-4) ดังนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนากองทุนหมู่บ้านจึงเป็นสิ่งสำคัญในการแสวงหาปัญหาร่วมกันและนำปัญหามาแก้ไขร่วมกัน การนำองค์ความรู้ที่ค้นพบมาพัฒนา ทุกสิ่งทุกอย่างดำเนินไปเพื่อการพัฒนา ปรับปรุง และการดำเนินการทั้งหลายเพื่อความโปร่งใส ตรวจสอบได้ทุกเมื่อ และเกิดผลดีตามความคาดหวังของกลุ่มที่มีส่วนได้ส่วนเสียหรือควรมีส่วนได้ส่วนเสีย ตามมาตรฐานความสำนึกในความรับผิดชอบต่อที่สามารถประเมินผลได้จากสภาพปัญหา หลักการและเหตุผลดังที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่าการมีส่วนร่วมของกลุ่มสตรีในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน : กรณีศึกษาตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ ระดับการมีส่วนร่วมของกลุ่มสตรีที่มีต่อการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน อยู่ในระดับใด การบริหารจัดการมีปัญหาและอุปสรรคใดบ้างที่จะส่งผลกระทบต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของโครงการ เพื่อนำข้อเสนอแนะไปสู่การปรับปรุงการดำเนินงานตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านให้เป็นไปโดยมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อประชาชนอย่างแท้จริงต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของกลุ่มสตรีที่มีต่อการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของกลุ่มสตรีตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของกลุ่มสตรีกับการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน : กรณีศึกษาตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สมมติฐานการวิจัย

1. ระดับผลสำเร็จของการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของกลุ่มสตรีตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อยู่ในระดับปานกลาง
2. การมีส่วนร่วมของกลุ่มสตรีมีความสัมพันธ์เชิงบวกในทิศทางเดียวกันกับผลสำเร็จของการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน : กรณีศึกษาตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของกลุ่มสตรีในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน : กรณีศึกษา ตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เป็นการศึกษาเฉพาะการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน : กรณีศึกษาตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรอิสระ ได้แก่

2.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้

2.2 ปัจจัยการมีส่วนร่วมในสังคม ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา การมีส่วนร่วมในการเลือกวิธีการแก้ไขปัญหา การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล

ตัวแปรตาม คือ ผลสำเร็จของการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ได้แก่ แหล่งเงินทุนหมุนเวียน การบริหารจัดการกองทุน การพึ่งพาตนเอง การกระตุ้นเศรษฐกิจ และความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม

3. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ กลุ่มสตรีที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวนทั้งสิ้น 500 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้มาจากการคำนวณใช้สูตรของทาโร่ ยามานะ (Yamane, 1973 : 125 อ้างถึงในยุทศ ไกยวรรณ, 2550 : 64) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งสิ้น 222 คน

4. ขอบเขตด้านพื้นที่

เป็นการศึกษาเฉพาะพื้นที่ตำบลที่อยู่ในเขตตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

5. ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการระหว่างวันที่ 1 ธันวาคม 2553 ถึง วันที่ 31 พฤษภาคม 2554

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน จึงได้กำหนดความหมายของนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ไว้ดังนี้

การมีส่วนร่วม หมายถึง กลุ่มสตรีในตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สามารถเข้าไปมีส่วนในการตัดสินใจในการวางแผนกำหนดการทำโครงการ หลังจากที่ได้กำหนดวัตถุประสงค์และแผนงานร่วมกัน และปฏิบัติตามแผนงานร่วมกันแล้วยังมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์รวมทั้งการควบคุมประเมินผลโครงการ เพื่อให้การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านบรรลุผลตามวัตถุประสงค์

การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา หมายถึง การมีส่วนร่วมในการวางแผนจากการกำหนดปัญหาเพื่อการกำหนดวัตถุประสงค์ ในการดำเนินกิจกรรมที่เป็นกระบวนการและขั้นตอน โดยต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้มีส่วนร่วมในด้านต่างๆ ด้วย เช่น ความยากความง่าย ความเร็วช้า อันเกิดจากสาเหตุหลายประการเช่น ระดับการศึกษา

การมีส่วนร่วมในการเลือกวิธีการแก้ไขปัญหา หมายถึง การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อเป็นการกำหนดความต้องการ จัดลำดับความสำคัญของความต้องการนั้นๆ เพื่อนำมาวางแผนและนำไปใช้ในการตัดสินใจดำเนินงาน

การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม หมายถึง การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ ด้วยปฏิบัติงานจริง ซึ่งจะต้องมีความระมัดระวังในการดำเนินตามกิจกรรมเพื่อนำไปสู่ผลสำเร็จ

การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับประโยชน์จากการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน

การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล หมายถึง การเข้ามามีส่วนในการประเมินว่าโครงการที่ดำเนินการนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ การประเมินผลนี้อาจเป็นการประเมินผลย่อยเป็นการประเมินผลความก้าวหน้าของโครงการที่กระทำกันเป็นระยะๆ หรือการประเมินผลรวม ซึ่งเป็นการประเมินผลสรุปรวมยอดของโครงการทั้งหมด

ผลสำเร็จ หมายถึง การปฏิบัติงานการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ผลสำเร็จการบริหารจัดการ หมายถึง การบริหารงานที่บรรลุเป้าหมาย ที่เกี่ยวข้องกับ การกระทำเพื่อบรรลุผลสำเร็จตามความคาดหวังงาน โดยจะต้องมีส่วนสัมพันธ์กับผลงานหรือผลผลิต

ที่ได้กระทำในสถานการณ์หนึ่ง โดยใช้วิธีการปฏิบัติงานที่เหมาะสมเพื่อให้ได้ผลงานเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ หรือให้ได้ผลงานมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

แหล่งเงินทุนหมุนเวียน หมายถึง กองทุนหมู่บ้านเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน และชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างหรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย และ สร้างสัมพันธภาพที่ดีแก่ประชาชน

การบริหารจัดการกองทุน หมายถึง การส่งเสริมท้องถิ่นชุมชนให้มีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน

การพึ่งพาตนเอง หมายถึง การเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่ม เพื่อแก้ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเอง และมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง

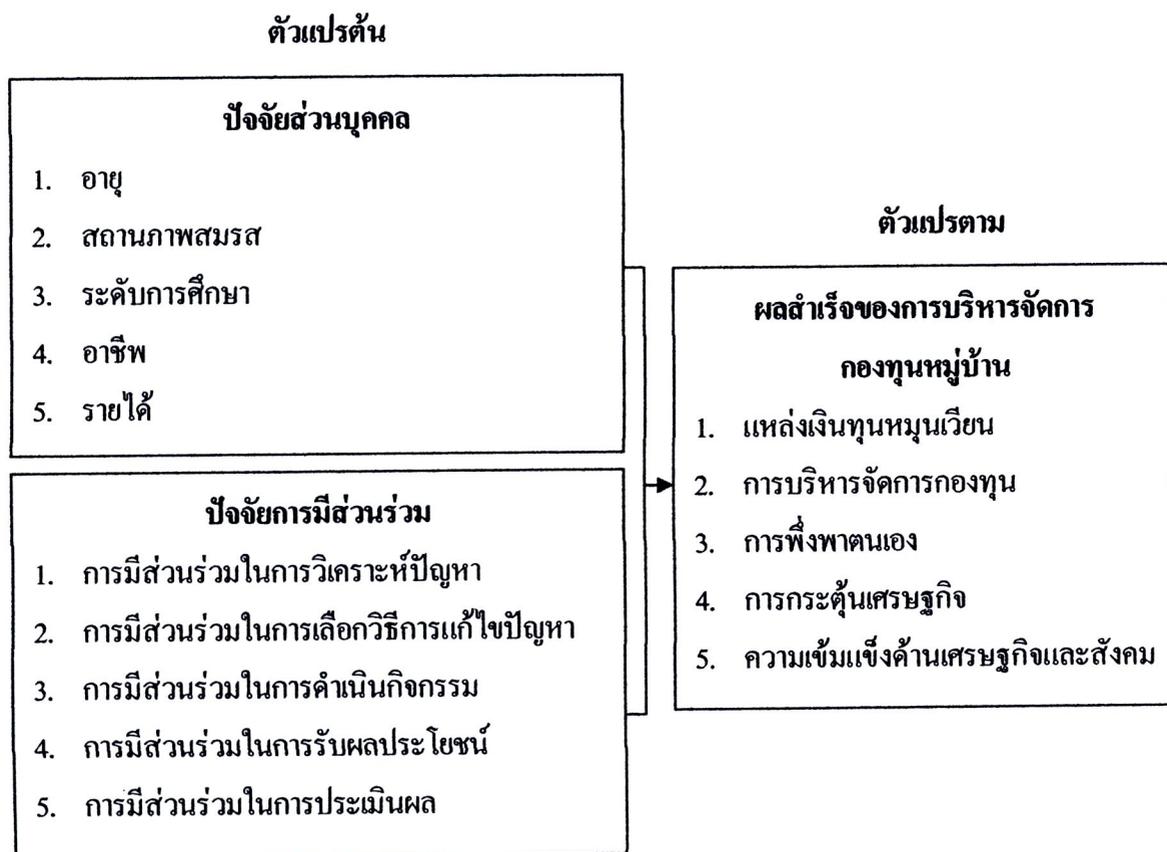
การกระตุ้นเศรษฐกิจ หมายถึง การจัดการกองทุนหมู่บ้านเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจ ในระดับฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันแต่ละชุมชนท้องถิ่นและสังคมโดยรวม

ความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม หมายถึง ประชาชนในท้องถิ่นมีศักยภาพ และความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมในระดับฐานรากของประเทศ โดยมีฐานคติ “รากหญ้าที่เข้มแข็ง ลำต้น กิ่ง ก้าน ใบ ย่อมจะสมบูรณ์แข็งแรง” เมื่อประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศมีการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น อย่างทั่วถึงพร้อม ๆ กัน เศรษฐกิจของประเทศย่อมจะฟื้นตัว เจริญเติบโตตามลำดับ ปัญหาสังคมและลดลง เสถียรภาพของค่าเงินจะเริ่มดีขึ้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของกลุ่มสตรีในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน : กรณีศึกษา ตำบลลิลลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยได้บูรณาการนำแนวคิดของ โคอเฮน แอนด์ อัฟฮอฟฟ์ (Cohen and Uphoff, 1980 อ้างถึงในวีระกิตติ์ หาญปริพรรณ์ และคณะ, 2551) กล่าวถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนต้องประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา (Analysis) การมีส่วนร่วมในการเลือกวิธีการแก้ไขปัญหา (Decision Making) การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม (Implementation) การมีส่วนร่วมกับผลประโยชน์ (Benefits) และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) มากำหนดเป็นตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม คือ ผลสำเร็จของการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ตามวัตถุประสงค์การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านของ สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ (2544 : 2) ซึ่งได้แก่ แหล่งเงินทุนหมุนเวียน การบริหารจัดการกองทุน การพึ่งพาตนเอง การกระตุ้น เศรษฐกิจ และความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยสามารถนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบ แนวคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงผลสำเร็จของการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของกลุ่มสตรีตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. ทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างผลสำเร็จของการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านกับการมีส่วนร่วมของกลุ่มสตรีตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
3. ทำให้ทราบแนวทางการพัฒนาเพื่อยกระดับการมีส่วนร่วมของกลุ่มสตรีในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน
4. ทำให้ทราบปัญหาและอุปสรรคพร้อมทั้งแนวทางการพัฒนาแก้ไขการดำเนินการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน : กรณีศึกษาตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ของกลุ่มสตรีตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงการดำเนินงานตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านให้เป็นไปโดยมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อประชาชนอย่างแท้จริง